

La balada
del cafè trist
—*Carson*
McCullers

Traducció de Yannick Garcia

La balada del cafè trist i altres relats

“

Val a dir d'entrada que l'amor és una experiència compartida entre dues persones, però que sigui compartida no vol dir que sigui semblant per als dos implicats. Existeix l'amant i l'amat, però són de països diferents. Sovint l'amat només és l'estímul de tot l'amor acumulat que l'amant atresora en silenci des de fa temps. I, en certa manera, això ho sap qualsevol amant. Sent dins l'ànima que el seu amor és cosa solitària. Coneix llavors una solitud nova i estranya i aquest coneixement és el que li causa patiment. Així que a l'amant només li queda una opció: ha de donar aixopluc dins seu tan bé com pugui a aquest amor; ha de crear tot un món interior de cap i de nou: un món intens i estrany, complet en ell mateix.

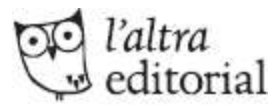
”

Carmona M^o Cullers

CARSON MCCULLERS

LA BALADA DEL CAFÉ TRIST I ALTRES RELATS

Traducció de Yannick Garcia

Barcelona

Títol original: *The Ballad of the Sad Café and Other Stories*

© 1951 by Carson McCullers

Primera edició: gener del 2016

© per la traducció: Yannick Garcia Porres, 2016

© d'aquesta edició: L'Altra Editorial
Gran Via de les Corts Catalanes, 628, àtic 2a
08007 Barcelona
www.laltraeditorial.cat

Maquetació: EdicTal

Producció de l'ePub: booqlab
ISBN: 978-84-124790-8-9

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra
requereix l'autorització prèvia i per escrit de L'Altra.
Tots els drets reservats.

TAULA

La balada del cafè trist

Wunderkind

El genet

Madame Zilensky i el rei de Finlàndia

El passavolant

Un dilema domèstic

Un arbre, una pedra, un núvol

LA BALADA DEL CAFÉ TRIST

En si, el poble és inhòspit; no hi ha gaire res tret de la fàbrica cotonera, les cases de dos dormitoris on viuen els operaris, quatre presseguers, una església amb dos vitralls i un carrer major deplorable que tot just deu fer cent metres. El dissabte els parcers de les granges de la contrada hi fan cap per passar-se el dia xerrant i comprant. Si no, el poble està desolat, trist, com un lloc remot i aïllat de tots els altres llocs del món. L'estació de tren que cau més a prop és Society City, i les línies d'autobusos Greyhound i White Bus passen per la carretera de Forks Fall, que és a uns cinc quilòmetres. Aquí els hiverns són curts i esquerps, i els estius, blancs de tanta claror i de la calda abrusadora que hi fa.

Si passes pel carrer major una tarda d'agost, no hi ha absolutament res a fer. L'edifici més gros, que és al bell mig del poble, està tot tancat amb taulons i tan vinclat cap a la dreta que diries que s'ha d'esfondrar en qualsevol moment. És una casa molt antiga. Té un aspecte curiós, esquerdat, que desconcerta força, fins que t'adones que al seu dia, ja fa temps, algú va pintar la banda dreta de la porxada i un tram de paret també... però ho van deixar a mitges i és per això que una part està més fosca i ronyosa que l'altra. L'edifici sembla del tot abandonat. Ara bé, a la planta de dalt hi ha una finestra sense segellar; de vegades, a mitja tarda, al pic de la calor, una mà obre lentament el porticó i un rostre contempla el poble. És una cara com aquelles tan desdibuixades i esgarrifoses dels somnis: asexual i blanca, amb uns ulls grisos i guenyos, tan torts i cap endins que sembla que es dediquin una mirada llarga i secreta, plena de dolor. La cara ronda per la finestra una horeta, si fa no fa; després es tornen a ajuntar els porticons i el més normal és que a aquelles hores ja no quedi ni una ànima pel carrer major. Aquestes tardes d'agost... Quan plegues del torn, no tens res, però res a fer; tant per tant, sempre pots baixar a la carretera de Forks Falls a escoltar els presos engrillonats.

La veritat és que fa temps en aquest poble hi va haver un cafè. I com aquesta casa vella i barrada no se'n trobaven en quilòmetres a la rodona. Tenia taules amb estovalles i tovallons de paper, cintes de coloraines penjades dels ventiladors elèctrics, molta concurrència els dissabtes a la nit. La mestressa del local era la senyoreta Amelia Evans. Però el motiu principal del renom i l'alegria d'aquell lloc va ser un geperut que la gent coneixia com «el cosí

Lymon». I en la història d'aquell cafè encara hi va tenir un paper una altra persona: l'exhome de la senyoreta Amelia, un personatge espantós que va tornar al poble després d'una llarga temporada engarjolat, va fer molt de mal i va reprendre el seu camí. Fa molt que va tancar, el cafè, però la gent encara se'n recorda.

No sempre havia estat un cafè, allò. La senyoreta Amelia va rebre l'edifici en herència del seu pare, i en aquella època era una botiga on venien sobretot pinso, guano i productes bàsics, com ara midó de blat de moro o tabac en pols. La senyoreta Amelia era rica. A més de la botiga, regentava una destil·leria a uns cinc quilòmetres en direcció a l'aiguamoll i venia el millor licor de la comarca. Era una dona alta i morena, amb ossada i músculs d'home. Duia els cabells tallats ben curts i pentinats enrere des del serrell, amb una cara cremada pel sol un punt crispada i desmillorada. Hauria pogut ser prou ben plantada, si no fos perquè era un pèl guenya, això sí. N'hi ha que l'haurien festejada igualment, però la senyoreta Amelia no mostrava mai cap interès per l'amor dels homes i era una persona solitària. El seu matrimoni no havia estat com cap altre dels matrimonis contrets en aquella comarca; va ser un enllaç estrany i perillós, que només va durar deu dies i va deixar tot el poble barrinant, escandalitzats. Llevat d'aquella excentricitat matrimonial, la senyora Amelia havia viscut sola tota la vida. De vegades passava nits senceres a la seva caseta del pantà, amb la granota i les botes d'aigua, vigilant en silenci el foc suau del destil·lador.

En tot el que es podia fer amb les mans, la senyoreta Amelia prosperava. Venia tripes i salsitxes al poble del costat. Els dies amables de tardor, molia melca, i a les tines el xarop li quedava de color or fosc i amb gust delicat. Havia aixecat ella mateixa la comuna de totxanes de darrere la botiga en tan sols un parell de setmanes i tenia molta traça amb la fusta. Només era la gent que la senyoreta Amelia no sabia tractar. Les persones, tret que siguin uns tarambanes o estiguin malaltes, no les pots agafar i canviar d'un dia per l'altre perquè guanyin en valor i benefici. Així que per a l'única cosa que servia la gent a la senyoreta Amelia era per treure'n diners. I en allò sí que se'n sortia

bé. Hipoteques sobre els conreus i el patrimoni, una serradora, diners al banc... Era la dona més rica en quilòmetres a la rodona. Hauria sigut rica com un diputat si no hagués estat pel seu únic gran defecte, que era la passió pels plets i els jutjats. Per la fotesa més petita, s'embranchava en processos eterns i acarnissats. Deien que només que ensopegués amb una pedra pel camí, per instint ja veies que la senyoreta Amelia buscava al voltant seu alguna cosa a demandar. Si no fos per aquells litigis, tenia una vida estable i cada dia era, si fa no fa, com l'anterior. Excepte pel matrimoni dels deu dies, res no va alterar aquell ordre fins a la primavera en què la senyoreta Amelia va fer els trenta anys.

Era gairebé mitjanit, un dia amable i tranquil d'abril. El cel estava del color dels iris blaus dels aiguamolls; la lluna, clara i resplendent. Aquella primavera les collites prometien i feia unes setmanes que la fàbrica muntava torn de nit. Allà a sota, a la cala, el requadre de maons que era la fàbrica es veia groc de tanta llum, i se sentia el bronzit tènue i constant dels telers. Era una d'aquelles nits en què reconforta sentir des de lluny, a l'altra banda dels camps a les fosques, la cançó pausada d'un negre que se'n va a fer l'amor. O en què és maco seure tranquil·lament i agafar una guitarra, o descansar tot sol sense més i no pensar en res. Aquell vespre el carrer estava desert, però a la botiga de la senyoreta Amelia hi havia llum i cinc persones a la porxada. Un d'ells era l'Stumpy MacPhail, un capatàs galtavermell de mans refinades i liloses. Al graó de dalt hi havia dos nois amb granota, els bessons Rainey; tots dos lents i llargaruts, amb els cabells blancs i uns ulls verds ensonyats. L'altre era en Henry Macy, un home tímid i timorat, de bon tracte i neguitós, que seia a la vora del graó de sota. La senyoreta Amelia s'estava repenjada contra el caire de la porta oberta amb els peus encreuats dins d'unes botes d'aigua grosses, desfent nusos amb paciència d'una corda que havia trobat. Feia molta estona que ningú no deia res.

Un dels bessons, que havia estat observant el camí buit, va ser el primer a parlar.

–Per allà ve alguna cosa.

–Un vedell que s'ha escapat –va dir el seu germà.

La figura que se'ls acostava encara era lluny per distingir-la amb claredat. La lluna dibuixava unes ombres borroses i cargolades als presseguers en flor que flanquejaven la carretera. En l'ambient, l'aroma de les noves flors i de l'herba dolça de la primavera es barrejava amb l'olor escalfèida i agra de la llacuna propera.

–No. Aquest és el marrec d'algú –va dir l'Stumpy MacPhail.

La senyoreta Amelia va observar el camí en silenci. Havia deixat la corda i es toquejava els tirants de la granota amb aquella mà seva morena i escardalena. Va arrufar les celles i li va caure un ble de cabells foscos del front. Mentre esperaven tots allà, un gos d'una de les cases de més avall va fer un ganyol ronc i enrabiad que es va allargar fins que una veu el va fer callar d'un crit. No va ser fins que van tenir la figura prou a prop, dins del cercol de llum de la porxada, que van esbrinar ben bé de què es tractava.

Era un foraster, i que en aquelles hores arribés caminant al poble un foraster era cosa estranya. A més a més, era geperut. Amb prou feines feia metre vint i portava un abric espellifat i ple de pols que tot just li tapava els genolls. Les seves cametes tortes semblaven massa esquifides per carretejar el pes d'aquell pit estrafet tan gran i del gep que descansava sobre les espatlles. Tenia el cap molt gros, amb uns ulls blaus enfonsats i una boqueta cantelluda. Feia cara de tou i de picardiós alhora; en aquell moment tenia la pell blancota, esgrogueïda de pols i, als ulls, unes bosses del color de l'espígol. Portava una maleta vella i torta lligada amb una corda.

–Bona nit –va dir el geperut, i amb allò ja es va sufocar.

La senyoreta Amelia i els homes de la porxada no li van tornar la salutació ni van dir res. Se'l van quedar mirant i prou.

–Busco la senyoreta Amelia Evans.

La senyoreta Amelia es va tirar enrere el serrell i va alçar la barbeta.

–¿I això?

–És que li sóc família –va dir el geperut.

Els bessons i l'Stumpy MacPhail es van girar cap a la senyoreta Amelia.

–Sóc jo –va dir ella–. ¿Què vols dir que som família?

–Doncs resulta... –va començar a explicar el geperut. Semblava incòmode, gairebé com amb la llagrimeta fora. Va deixar la maleta al primer graó, però

sense treure la mà de la nansa—. Ma mare es deia Fanny Jesup i provenia de Cheehaw. Va marxar de Cheehaw fa una trentena d'anys, quan es va casar en primeres núpcies. Recordo que explicava que tenia una germanastra que es deia Martha. I avui allà a Cheehaw m'han dit que aquesta senyora era la mare de vostè.

La senyoreta Amelia se l'escoltava amb el cap lleugerament inclinat. Ella el diumenge sopava sense companyia; no tenia mai la casa ocupada per carretades de parents i, de fet, no se sabia emparentada amb ningú. És cert que una bestia seva havia estat la propietària del picador de cavalls de Cheehaw, però aquella tieta ja era morta. A part d'ella, només li quedava un cosí primer per partida doble que vivia en un poble a trenta-cinc quilòmetres, però no s'avenien gaire i, quan es topaven pel carrer, escopien al voral de la carretera. La gent s'escarrassava a trobar-li algun vincle llunyà, de tant en tant, el que fos, però la cosa no sortia mai bé.

El geperut es va ficar en un bon galimaties, va començar a dir noms de persones i de llocs que la concurrència de la porxada desconeixia i que, a primera vista, no venien a tomb.

—Així que la Fanny i la Martha Jesup eren germanastres. I jo sóc fill del tercer marit de la Fanny. O sigui que vostè i jo som...

Es va ajupir i va començar a deslligar la maleta. Tenia unes mans que semblaven gralles fastigoses i li tremolaven. La bossa era fins a dalt de ronya de tota mena: parracs i andròmines diverses que semblaven peces d'una màquina de cosir, o coses així d'inútils. El geperut va furgar entre les seves possessions i en va treure una fotografia antiga.

—És una foto de ma mare i la seva germanastra.

La senyoreta Amelia no va pronunciar paraula. Bellugava les barres de banda a banda, a poc a poc, i amb la cara li llegies el pensament. L'Stumpy MacPhail va agafar la fotografia i la va aixecar perquè hi toqués la llum. Era una imatge de dues criatures pàl·lides i marcides que devien tenir dos o tres anys. Les cares eren unes taques blanques petitones, podia haver estat una foto antiga d'un àlbum qualsevol.

L'Stumpy MacPhail l'hi va tornar sense comentaris.

—¿I tu d'on véns? —va preguntar-li.

La veu del geperut va sonar dubtosa.

–He estat de viatge.

La senyoreta Amelia encara no va dir res. Es va quedar repenjada contra la vora de la porta contemplant el geperut. En Henry Macy movia les pestanyes dels nervis i es fregava les mans. Al final va baixar l'últim graó sense parlar i va desaparèixer. Ell és home de cor senzill i l'entrebanc del geperut el tenia commogut. És per això que no tenia ganes de quedar-se a veure com la senyoreta Amelia feia fora aquell nouvingut de la seva propietat i el seguia fins que marxés del poble. El geperut s'estava dret amb la maleta oberta al primer graó; ensumava i la boca li tremolava. Potser és que començava a entendre el seu funest destret. Potser és que s'adonava com n'era, de lamentable, ser un foraster en aquell poble amb una maleta plena de ronya i reclamant-li un parentiu a la senyoreta Amelia. Fos com fos, es va asseure a les escales i, de cop i volta, va esclafir en un plor.

No passava cada dia que un geperut desconegut entrés a la botiga a mitjanit i s'assegués a plorar. La senyoreta Amelia es va apartar els cabells del front i els homes es van mirar amb incomoditat. Al poble tot estava molt asserenat.

Al final un dels bessons va dir:

–Valga'm Déu, aquest nano és un Morris Finestein de primera categoria.

Tothom va estar-hi d'acord i van assentir amb el cap, perquè aquella expressió tenia un significat particular. Però el geperut encara va plorar més fort, perquè no tenia manera de saber de què parlaven. En Morris Finestein era algú que havia viscut al poble feia anys. Només era un jueu petitó i eixelebrat com un coet que plorava si li deies assassí de Jesucrist i menjava pa de motllo i salmó en llauna cada dia. Va patir una calamitat i se'n va haver d'anar a viure a Society City. Des d'aleshores, però, quan algun home feia melindros sobre el que fos, o si mai plorava, li deien que era un Morris Finestein.

–Home, que està compungit –va dir l'Stumpy Mac-Phail–. I amb raó.

La senyoreta Amelia va travessar l'eixida amb dues passes lentes i allargassades. Va baixar les escales i es va mirar consirosa el desconegut. Amb cautela, estirant un índex llarg i marronós, li va tocar el gep de l'esquena. El